

تأثیر قدرت نرم ایالات متحده آمریکا بر افزایش نفوذ این کشور در عراق

علی امیدی*
اسماء امامی گاوکش^۲

۲۵۱

چکیده

تهاجم آمریکا علیه رژیم صدام در سال ۲۰۰۳ اگرچه سبب گردید تا این کشور در عرصه نبرد با تلفاتی اندک و سرعت زیاد، به پیروزی نظامی چشمگیر دست یابد؛ اما برای تثبیت و افزایش نفوذ خود و بهره‌مندی از این پیروزی نیازمند بود تا ابعاد دیگری از قدرت را علاوه بر قدرت نظامی در دستور کار قرار دهد. لذا، به اعمال بیشتر قدرت نرم در عراق خصوصاً از دوره اوپاما مبادرت ورزید. در این پژوهش برای بررسی تأثیر قدرت نرم این کشور در افزایش نفوذ در عراق، این سؤال مطرح شده است که شاخص‌های قدرت نرم آمریکا در عراق چه بوده و کدام بُعد از قدرت نرم بیشترین جذابیت را برای مردم عراق ایجاد کرده است؟ در پاسخ به سؤال طرح شده، با استفاده از الگوی نظری قدرت نرم و با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی، این نتیجه حاصل شده است که واکنش از شاخص‌های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و علمی قدرت نرم همزمان بهره‌برده و بُعد فرهنگی قدرت نرم آمریکا بیشترین جذابیت را برای مردم عراق داشته است. کاربست قدرت نرم باعث شده که تا حدودی نگرش مردم عراق خصوصاً از سال ۲۰۱۴ به بعد نسبت به آمریکا مثبت گردد ولی کماکان آمریکا در کنار رژیم صهیونیستی، یک دولت نامطلوب نزد افکار عمومی خصوصاً مردم عرب زبان عراق است.

واژگان کلیدی: قدرت نرم، عراق، آمریکا، فرهنگ، رسانه

۱. دانشیار روابط بین‌الملل دانشگاه اصفهان

* aliomidi@ase.ui.ac.ir

۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل دانشگاه اصفهان

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۲۴

فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره نهم، شماره پیاپی سی و چهارم، صص ۲۵۱-۲۸۲

مقدمه

پایان جنگ سرد و فروپاشی نظم دوقطبی و شدت گرفتن فرایند جهانی شدن در محیط بین‌الملل سبب گردید تا شاهد تحولات چشمگیر در همه عرصه‌ها و از جمله در اساسی‌ترین مفاهیم روابط بین‌الملل باشیم. بر این اساس، کشورها در جهان امروز، در کنار قدرت در مفهوم سنتی آن، منابع نرم‌افزاری را نیز سرلوحه سیاست‌های خود قرار داده و با استفاده از ابزارهای قدرت نرم به رقابت با دیگران برای کسب نفوذ و به تبع آن تأمین منافع و اهداف خود می‌پردازند. ایالات متحده آمریکا نیز در سیاست خارجی خود به این مهم توجه داشته و به ویژه پس از روی کار آمدن باراک اوباما در اولویت خود قرار داده است. به دنبال تهاجم نظامی آمریکا به عراق و سقوط رژیم بعث، ایالات متحده برای چندین سال در این کشور حضور نظامی داشت اما همزمان نفرت از این کشور نیز در میان مردم عراق بیشتر و بیشتر می‌شد. در مناطق مختلف عراق پس از صدام، شکل‌گیری مقاومت مسلحانه گروه‌های نامتقارن همانند گروه‌های مبارز مسلح شیعی و جنبش‌های مسلحانه در مناطق سنی‌نشین نه تنها در راستای منافع امنیتی آمریکا نبودند بلکه چالش‌های جدی نیز برای این کشور فراهم می‌کردند. در کنار مقاومت‌های نامتقارن مسلحانه، فروپاشی حکومت صدام سبب شد احزاب سیاسی مختلف عراقی همانند مجلس اعلیٰ، حزب الدعوة و جماعت العلماء به تدریج به عراق بازگشته و به فعالیت سیاسی در عراق بپردازند.

خط سیر تحولات مذکور، ایالات متحده آمریکا را وادار کرد تا در استراتژی خود در عراق به تدریج تجدید نظر کرده و استفاده از ابعاد مغفول مانده قدرت را مدنظر قرار دهد. در این راستا، یکی از مهم‌ترین ابعادی که مورد توجه ایالات متحده آمریکا قرار گرفت «قدرت نرم» بود. این کشور در راستای افزایش نفوذ خود در عراق و بهره‌مندی از نتایج پیروزی در این کشور، بازسازی قدرت نرم خود در عراق را در دستور کار خود قرار داده و با اجرای سیاست‌های مختلفی سعی نمود تا وجهه و جذابیت خود را در عراق بازسازی نماید. بر این اساس، این پژوهش در صدد است با استفاده از الگوی نظری قدرت نرم، ضمن واکاوی ابعاد مختلف قدرت نرم آمریکا در عراق، به این پرسش

1. Soft Power

پاسخ دهد: شاخص‌های قدرت نرم آمریکا در عراق چه بوده و قدرت نرم آمریکا در عراق چقدر توانسته است در نفوذ این کشور در عراق مؤثر افتد؟ در پاسخ سؤال، این فرضیه مطرح می‌شود که سیاست‌های فرهنگی ایالات متحده آمریکا مهم‌ترین ابزار این کشور برای بازسازی چهره مخدوش آمریکا در نزد مردم عراق به شمار رفته و توانسته است در یک خط سیر زمانی به تدریج قدرت نرم آمریکا در عراق را افزایش دهد.

۱. چهارچوب نظری: قدرت نرم

در عصر کنونی، قدرت نرم به عنوان یکی از مؤلفه‌های قدرت، نقشی مهم و تأثیرگذار در سیاست بین‌الملل بازی می‌کند. به دنبال تحولات شکل گرفته در جهان امروز، قدرت نرم به دلیل کم‌هزینه بودن، دارا بودن خصلت اقناعی، ایجاد خودانگیختگی در جامعه هدف، کارآمدی و موفقیت بیشتر نسبت به نوع سنتی آن (قدرت سخت) به یکی از ارکان سیاست بین‌الملل تبدیل شده است. کارآمدی قدرت نرم در کسب نتایج مطلوب در عرصه روابط بین‌الملل تا اندازه‌ای است که سیاستمداران و تصمیم‌گیران سیاست خارجی، تلاش‌های مضاعفی را در جهت نیل به آن انجام می‌دهند. در واقع، در هزاره سوم، کشورها برای تثبیت و افزایش قدرت خود، ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های نرم‌افزاری خود را شناسایی و در جهت تقویت آن‌ها می‌کوشند. این مهم به دلیل اهمیت عینی و ملموس بکارگیری قدرت نرم و نقش مؤثر آن در تحقق اهداف، خط‌مشی‌ها و برنامه‌ها در هر دو عرصه داخلی و خارجی و همچنین دستیابی به منافع ملی می‌باشد. گالاروتی معتقد است که در سال‌های اخیر در بحث‌های صورت گرفته در محافل دانشگاهی در مورد سیاست خارجی، قدرت نرم اهمیت محوری یافته است (Gallarotti, 2011: 1). در واقع، در سال‌های اخیر انگاره قدرت نرم در کانون توجه اندیشمندان قرار گرفته است (Patalakh, 2016: 86). بر این اساس باید در نظر داشت که قدرت نرم در حالی که به عنوان یک مفهوم علمی در محافل دانشگاهی مورد تحلیل قرار می‌گیرد، اصطلاحی برای توصیف استراتژیست‌های سیاست خارجی نیز می‌باشد (Brubaker & Cooper, 2000).

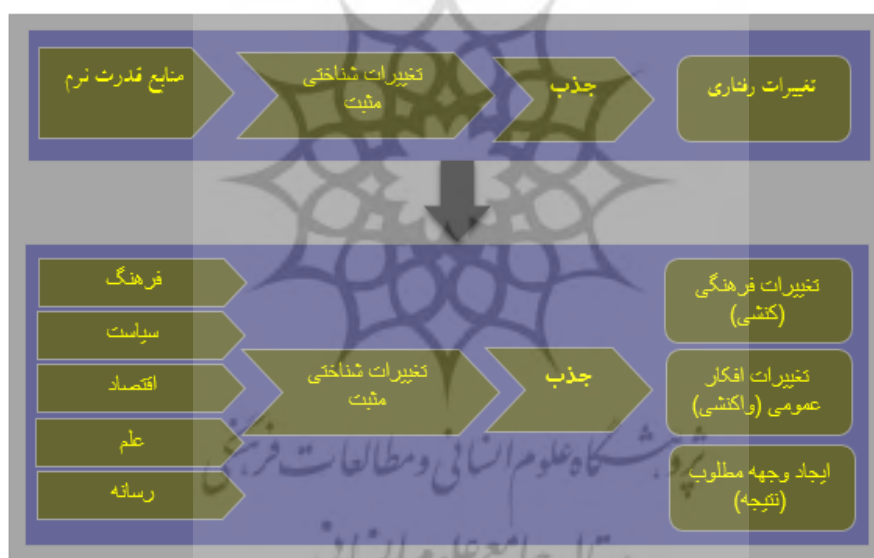
هر چند قدرت نرم به عنوان یک مفهوم، در دهه ۱۹۸۰ توسط «جوزف نای» در ادبیات روابط بین‌الملل تئوریزه شد (Nye, 1990 a & Nye, 1990 b)، پس از آن، موفقیت گسترده‌ای در بین سیاست‌گذاران و اندیشمندان محافل دانشگاهی کسب کرد و به سرعت به اصطلاحی رایج تبدیل گردید که نفوذ یک کشور بر کشور دیگر با استفاده از منابع غیر مادی قدرت را توصیف می‌نمود (Wilson, 2008). انگاره کانونی قدرت نرم دال بر نیل به اهداف مورد نظر از طریق جذب و اقناع دیگران، پیش از نای توسط اندیشمندان دیگری نیز به کار گرفته شده است. در این راستا می‌توان به استدلال استیون لوکس در «چهره سوم قدرت» اشاره کرد. لوکس تصریح می‌کند که در چهره سوم قدرت، قدرت بر فرد یا گروه اجتماعی اعمال می‌شود بی‌آنکه در مورد این اعمال قدرت آگاهی وجود داشته باشد و این کار از طریق ایجاد تغییراتی در بستر اعمال قدرت صورت می‌گیرد (Lukes, 1974: 42). علاوه بر استیون لوکس، گرامشی نیز معتقد بود دولتی که مردم را می‌ترساند و ستم می‌کند، هرگز نمی‌تواند موفقیت پایداری به دست آورده و حفظ نماید. استفاده از نیرویی که مبتنی بر رضایت باشد، همیشه در نظم بین‌المللی مؤثرتر است (به نقل از: Cox, 2004). از نظر آنتونی گرامشی برای اعمال قدرت هژمونی در سطح جهانی برتری بلامنازع قدرت مادی کافی نمی‌باشد بلکه هژمونی مستلزم مجموعه‌ای از ایده‌ها و انگاره‌هایی است که این برتری را موجه سازد. بر این اساس، اعمال قدرت هژمونی در کنار قدرت مادی نیازمند رضایت نیز می‌باشد (Goldstein & Whitworth, 2008). اعمال هژمونی به «ترکیب نیرو و رضایت» احتیاج دارد (Gramsci, 1971: 80). بنابراین، در حالی که گرامشی بر نقش روشنفکران رسانه، کلیسا، فرهنگ عامه و غیره به عنوان بخشی از نیروی تثبیت‌کننده قدرت هژمونی تأکید می‌کند، نای نیز بر این اعتقاد است که عوامل مذکور به نوعی قدرت نرم ایجاد می‌کنند و قدرت نرم توانایی تأثیرگذاری بر دیگران از طریق ابزارهای همگراکننده و همکاری‌جویانه، تنظیم دستور کار، تشویق، اقناع و جاذبه به منظور دستیابی به نتایج مطلوب می‌باشد (Nye, 2011: 20-21). بر این اساس قدرت نرم نوعی از قدرت است که نسبی، زمینه‌مند و ناملموس می‌باشد (Fan, 2008: 5).

در انتزاعی‌ترین سطح، دانشمندان و تحلیلگران قدرت نرم را قدرت نامشهود، غیر قابل اندازه‌گیری، غیرمادی یا معنوی تعریف می‌کنند (Xiaoying, 2004). بر خلاف قدرت سخت، که بر پاداش و یا تهدید مبتنی است، قدرت نرم، بدون پاداش و تهدید اعمال می‌شود و عبارت است از توانایی دستیابی به نتیجه دلخواه از راه جذب کردن دیگران (Wang & Lu, 2008: 426). قدرت نرم بر توانایی شکل دادن به اولویت‌های دیگران از طریق دارایی‌های نامحسوسی همچون؛ جذابیت‌های شخصیتی، فرهنگی و ارزش‌های سیاسی و نهادی استوار است که مشروع و اخلاقی هستند. در این مفهوم، قدرت نرم تنظیم دستورالعمل‌هایی است که دیگران را ترغیب می‌کند که همان چیزهایی را بخواهند که ما می‌خواهیم. بنابراین، قدرت نرم توانایی کسب نتایج از طریق جذب کردن است نه اجبار و یا پاداش. در واقع، در قدرت نرم قدرت هماهنگ‌کنندگی و مشارکت‌دهندگی حائز اهمیت است (Ullah, 2015:8). هایدن در مورد بلاغت قدرت نرم اظهار نظر می‌کند که مبتنی بر مجموعه ساده‌ای از فرضیات مربوط به شرایط قدرت ترغیب یک کشور است که در کشورهای مختلف پخش شده است (Hayden, 2012: 46). قدرت نرم کشور کمک می‌کند تا به یک مرکز جذابیت تبدیل شود (McClory, 2011: 15).

با توجه به تعاریف ارائه شده از قدرت نرم، می‌توان منابع قدرت نرم را در پنج وجه «فرهنگ»، «سیاست»، «اقتصاد»، «علم» و «رسانه» تقسیم‌بندی کرد. کشورها هرچقدر از غنای فرهنگی و جذابیت فرهنگی بیشتری برخوردار باشند، هرچقدر از لحاظ سیاست‌های داخلی و خارجی خود بتوانند برای مردمان کشورهای دیگر جذابیت خلق کنند، هرچقدر در شاخص‌های اقتصادی الگوی دیگران قرار گرفته و مبادله اقتصادی با دیگران مبتنی بر برد - برد داشته باشند از منابع قدرت نرم بیشتری برخوردار هستند. رشد علمی یک کشور سبب می‌شود که آن کشور در عرصه جهانی به میزبانی برای دانشجویان کشورهای دیگر تبدیل گردد و این خود سبب‌ساز آشنایی این دانشجویان، با فرهنگ و ارزش‌های جامعه میزبان و تغییر ذهنیت آن‌ها نسبت به کشور میزبان و بهبود تصویر این کشور در نزد دانشجویان می‌گردد. رسانه‌ها نیز همواره به مثابه یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتباطی - اطلاعاتی نقش بسیار مهمی در پیشبرد سیاست خارجی کشورها داشته‌اند. کشورهایی که از تکنولوژی‌های پیشرفته ارتباطی برخوردار هستند

توان تأثیرگذاری و نفوذ بیشتری بر جریان اطلاعات و ایجاد تصویر بین‌المللی مطلوب از خود را دارا هستند. به عبارت دیگر، برخورداری کشورها از برتری رسانه‌ای جهانی مساوی است با در اختیار داشتن بهترین فرصت و موقعیت برای ارائه تصویر مطلوب بین‌المللی از خویش.

در نهایت، قدرت نرم به توانایی تأثیرگذاری بر رفتار دیگران برای دستیابی به نتایج مورد نظر اشاره دارد. نتایج را می‌توان به «کنش»، «واکنش» و «نتیجه» تقسیم کرد. «تغییرات فرهنگی»، «تغییرات افکار عمومی» و «ایجاد وجهه مطلوب» نمونه‌هایی از نتایج قدرت نرم هستند (نمودار ۱). پژوهش حاضر با بهره‌گیری از نمونه‌های مذکور، تأثیر قدرت نرم ایالات متحده آمریکا در عراق را در پنج حوزه فرهنگ، سیاست، اقتصاد، علم و رسانه مطالعه می‌نماید.

Source: (Kim & Lee, 2017)

نمودار شماره ۱. مکانیسم تبدیل قدرت نرم به نتایج دلخواه

1. Act
2. Response
3. Outcome

۲. اشغال عراق و افول قدرت آمریکا

واقعه یازدهم سپتامبر، سیاست داخلی و خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال عراق را به کلی دگرگون کرد. با خاتمه کار دولت طالبان در عراق و هزیمت القاعده در افغانستان، نومحافظه‌کاران توجه خود را به سمت سرنگونی حکومت در عراق معطوف کردند. چرخشی آشکار در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال عراق در سخنرانی جرج بوش در کنگره (۲۰۰۲) و اعلام عراق به عنوان محور شرارت در کنار ایران و کره شمالی، اتفاق افتاد. اسناد و شواهد حاکی از آن است که ایالات متحده آمریکا در سپتامبر ۲۰۰۲ تصمیم خود را برای سرنگونی حکومت صدام گرفت. سخنرانی جرج بوش در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۲ را می‌توان نقطه عطفی در سیاست ایالات متحده در قبال عراق و آغاز پایان حکومت صدام در عراق به شمار آورد. وی در این سخنرانی رژیم عراق را یک تهدید وخیم و در حال شکل‌گیری و برخورد با آن را اجتناب‌ناپذیر دانست. عدم موفقیت ایالات متحده در گرفتن مجوز حمله به عراق توسط شورای امنیت، سبب شد که این کشور به صورت یک‌جانبه به عراق حمله و تئوری «سرنگونش کنید» را به صورت یک‌جانبه به مرحله اجرا بگذارد (احمدی، ۱۳۸۴: ۲۴۱). هجوم ایالات متحده آمریکا به عراق سبب شد که این کشور هر چند بتواند در وهله اول از نظر عملیات نظامی و سرنگونی حکومت صدام به موفقیت برسد، بنابراین، در تثبیت پیروزی با مشکلات متعددی روبه‌رو و در نهایت دچار نوعی جنگ فرسایشی چریکی در عراق گردد.

به عبارتی دیگر، پس از اشغال عراق، هرچند ایالات متحده آمریکا از نظر نظامی توانسته بود در جنگ با عراق پیروز گردد اما در تبدیل پیروزی نظامی به دستاوردهای سیاسی با چالش‌های جدی مواجه گردید. اگرچه هدف از تغییر رژیم در عراق، ایجاد دولتی با ثبات، دارای مشروعیت مردمی و دموکراتیک و در عین حال دوستانه برای ایالات متحده بود، با این حال، به نظر می‌رسید نتیجه دخالت نظامی ایالات متحده آمریکا در عراق، یک کشور شکست خورده بود. مشخصه اصلی آن، شورش طولانی، جنگ داخلی و تصاعد روز افزون بحران و مشکلات در آن بود.

بر اساس نظرسنجی‌های انجام‌گرفته توسط مؤسسه سنجش آرای عمومی جهان در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ میلادی در خصوص میزان اعتماد برخی کشورها نسبت به هشت رهبر جهان از جمله؛ آمریکا، فرانسه، بریتانیا، روسیه، سازمان ملل، چین، ایران و آلمان، بارک اوباما رئیس‌جمهور آمریکا نتوانست نظر افکار عمومی در عراق را به خود جلب نماید. در نظرسنجی سال ۲۰۰۹ حدود ۲۴ هزار نفر در ۲۲ کشور به طرح نظرات خود درباره میزان اعتماد به رهبران جهانی مذکور پرداختند. مردم عراق صلاحیت اوباما را در امور بین‌المللی رد کردند. اکثریت عراقی‌ها (۵۷ درصد) نسبت به رئیس‌جمهور آمریکا بی‌اعتماد هستند و حدود ۴۰ درصد مردم عراق اعتقاد دارند که اوباما در امور منطقه‌ای و بین‌المللی می‌تواند ایفاگر نقشی مثبت باشد (World Public Opinion, 2009). نتایج نظرسنجی‌های انجام‌شده توسط بی‌بی‌سی با همکاری مؤسسه گلوب اسکن آو مرکز تحقیق در زمینه‌های مشترک طی سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۰۹ میلادی نیز نشان می‌دهد که افکار عمومی عراق دیدگاه منفی نسبت به سیاست‌های آمریکا در منطقه خاورمیانه و در عراق دارند. بیش از نیمی از مردم عراق سیاست‌های آمریکا را منفی تلقی نموده و حدود ۲۵ درصد آن‌ها دیدگاهی مساعد نسبت به سیاست‌های این کشور دارند. ۵۸ درصد اعتقاد دارند آمریکا تمایلی به همکاری با هیچ کشوری ندارد. از دیدگاه ۶۹ درصد عراقی‌ها، آمریکا با استفاده از قدرت برترش عراق را وادار می‌کند که کاری را انجام دهد که مطلوب ایالات متحده است. اکثریت عراقی‌ها (۶۸ درصد) معتقدند که ایالات متحده برای ترویج حقوق بین‌الملل تلاش می‌کند اما خود از اصول آن تبعیت نمی‌کند. همچنین، ۳۹ درصد جمعیت عراق، با سیاست‌های تغییر ایالات متحده مخالف‌اند. در مقابل، ۳۲ درصد افکار عمومی در عراق، نسبت به شیوه‌ای که ایالات متحده جهت مقابله با تغییرات جدی در پیش گرفته است نظر مساعد دارند. در نهایت، ۵۳ درصد عراقی‌ها بر این اعتقاد هستند که ایالات متحده نقش مثبتی در عرصه جهانی ایفا می‌کند و ۲۳ درصد نیز با این تفکر مخالف‌اند (World Public Opinion, 2006., BBC World Service, 2007: 8., BBC World

1. Barak Obama
2. BBC World Service
3. Globe Scan
4. Search for common Ground (SFCG)

9) Service, 2008:6., BBC World Service, 2009: 9) علاوه بر این، مطابق با یافته‌های نظرسنجی مرکز عربی پژوهش‌ها و مطالعات سیاسی طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸، اکثر مردم عراق (بیش از ۶۰ درصد)، آمریکا را دومین تهدید علیه امنیت و ثبات خود می‌دانند (The Arab Center for Research and Policy Studies, 2011-) (2018). عدم محبوبیت ایالات متحده در عراق و ناتوانی این کشور در بهره‌برداری از دستاوردهای اشغال عراق سبب گردید که این کشور به بازطراحی سیاست‌ها و استراتژی‌های خود در عراق پرداخته و استفاده از قدرت نرم به عنوان یکی از کاراترین ابعاد قدرت را در دستور کار خود قرار دهد.

۳. ابعاد قدرت نرم آمریکا در عراق

قدرت نرم ایالات متحده آمریکا در عراق به طور کلی متأثر از پنج منبع فرهنگ، سیاست، اقتصاد، علم و رسانه و جذابیتی که هر یک از این منابع تولید می‌کند است. در ادامه هر یک از این منابع مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد.

۳-۱. حوزه فرهنگی

اجزای تشکیل‌دهنده فرهنگی ایالات متحده آمریکا و تأکید بر موضوعاتی همانند حقوق بشر، آزادی، کثرت‌گرایی فرهنگی و سیاسی به طور طبیعی در جوامع دیگر خلق جذابیت کرده و این کشور همواره سعی کرده است از این جذابیت فرهنگی در راستای منافع ملی و ابزاری در سیاست خارجی خود استفاده نماید. یکی از مهم‌ترین عناصری که جذابیت فرهنگی ایالات متحده آمریکا را در نزد مردمان دیگر کشورها افزایش می‌دهد تجربه زیست این مردمان و شرایطی است که جامعه مخاطب در آن قرار داشته و یا آن را پشت سر گذرانیده است. بدین ترتیب، هر اندازه مردمان یک جامعه در فضای بسته سیاسی، محروم از رعایت حقوق بشر، و متأثر از سیاست یکسان‌سازی فرهنگی و قومی و نادیده گرفتن کثرت‌گرایی فرهنگی و تنوع قومی تجربه زیست مشترک داشته باشند همان‌قدر هم جذابیت فرهنگی ایالات متحده آمریکا افزایش پیدا می‌کند. بر این اساس، با توجه به زیست جمعی مردمان عراق در فضای استبداد حکومت صدام، عدم

رعایت حقوق بشر، حاکمیت دیکتاتوری تک‌حزبی، عدم وجود انتخابات آزاد و در نهایت همگن‌سازی فرهنگی و قومی در راستای سیاست عرب‌گرایی سنی، شاخص‌های فرهنگی آمریکا برای این مردم ستم‌دیده کشتش ویژه‌ای پیدا می‌کند. با فروپاشی حکومت بعث، هر چند واشنگتن به عنوان دشمن در میان مردم عراق بازنمایی شد؛ لیکن عناصر فرهنگی آمریکا در عراق به تدریج در میان مردم و به ویژه نسل تحصیل کرده و جوان این کشور خلق قدرت نرم کرده و تصویر ایالات متحده آمریکا در اذهان مردم عراق دچار نوعی پارادوکس گردید. زیرا از یک طرف، ایالات متحده آمریکا کشوری بود که عراق را اشغال کرده بود و از سوی دیگر، کشوری بود که سایه رژیم دیکتاتوری حزب بعث را از جامعه عراق برداشته و از نظر فرهنگی با توجه به تجربه زیست مردم عراق فرهنگ عامه این کشور خلق جذابیت می‌کرد. مهم‌ترین مؤلفه‌های فرهنگی که برای ایالات متحده آمریکا در عراق قابلیت خلق جذابیت داشته است عبارت‌اند از: موسیقی، رقص و زبان انگلیسی.

موسیقی از جمله اجزای اصلی فرهنگ مدرن و یکی از ابزارهای مهم و تأثیرگذار ایالات متحده آمریکا برای ترویج و اشاعه فرهنگ و ارزش‌ها و آیین‌های نهادینه شده خود به کشور عراق می‌باشد. ایالات متحده آمریکا در راستای تأثیرگذاری و نفوذ فرهنگی خود در عراق، به برگزاری کنسرت‌های موسیقی متعدد در این کشور پرداخته است. این اقدام که با مساعی سفارت آمریکا در بغداد و با دعوت از هنرمندان آمریکایی به عراق صورت می‌گیرد، امکان ارتباط مستقیم جوانان و هنرجویان عراقی را با نوازندگان فراهم می‌کند. نوازندگان علاوه بر اجرای برنامه‌های رسمی خود، کلاس‌هایی را برای آموزش موسیقی به هنرجویان عراقی نیز برگزار می‌کنند. ماری مک‌براید از جمله افرادی است که به عنوان سفیر موسیقی به عراق سفر کرده است (Embassy of The United States Baghdad, 2013).

آموزش رقص، دیگر برنامه ایالات متحده آمریکا در جهت ترویج فرهنگ خود و تغییر فرهنگ مردم عراق و تغییر نگرش عراقی‌ها در قبال خود است. این برنامه که با حمایت شرکت «Battery Dance» و با همکاری آمریکایی‌ها و هم‌پیمانان آن‌ها در

عراق برگزار شد، با استخدام یک زوج آمریکایی، به ۲۸ دانش‌آموز عراقی ۱۷ تا ۲۲ ساله و دو مربی عراقی در طول یک هفته، رقص آموزش داد. این کارگاه آموزشی، تلاشی برای فعالیت گروهی به نحوی بود که در آن معیارهای جنسیتی شرکت‌کنندگان و وابستگی آن‌ها به مناطق جغرافیایی خاص و تعلقات مذهبی و اجتماعی مدنظر نبوده و دختران و پسران شرکت‌کننده گرایش‌های مختلف اعتقادی و مناسبات متفاوت اجتماعی داشتند. قابل ذکر است که اکثریت شرکت‌کنندگان در این برنامه آموزش رقص از مناطق کردنشین اربیل و کرکوک بودند و در میان آن‌ها از شیعیان خبری نبود. بر اساس نظرسنجی که در میان شرکت‌کنندگان انجام شد، بیش از ۹۰ درصد از شرکت‌کنندگان از برنامه لذت برده و در حدود ۹۶ درصد از نحوه کار مربیان راضی بودند. همچنین، ۸۸ درصد نیز تمایل خود را برای شرکت مجدد در این کارگاه آموزشی ابراز داشتند. در نهایت، آمریکایی‌ها ادعا داشتند که عملکردشان در عراق در این زمینه با موفقیت همراه بوده و به افزایش چشمگیر اعتماد افراد برای رفع اختلافات در جهت رسیدن به صلح و افزایش قابل توجه احساسات افراد شرکت‌کننده برای رقص با افرادی با نگرش‌های فکری متفاوت، میزان درک و احساس و تمایل به کار با آمریکایی‌ها، افزایش مهارت‌های زبان انگلیسی و افزایش اعتماد به نفس افراد و اعتماد برای کار گروهی انجامیده است (Battery Dance, 2012).

از دیگر مؤلفه‌های قدرت نرم ایالات متحده آمریکا، زبان انگلیسی است. ایالات متحده آمریکا در راستای نفوذ فرهنگی خود در عراق نیز به آموزش زبان انگلیسی در این کشور مبادرت کرده است. مؤسسه «آمیدست» یکی از نهادهایی است که در زمینه آموزش زبان انگلیسی در خاورمیانه و شمال آفریقا فعالیت می‌کند. آمیدست یک سازمان غیرانتفاعی آمریکایی است که در سال ۱۹۵۱ با هدف گسترش فرصت‌های آموزشی، ایجاد درک متقابل فرهنگی و توانمندسازی زنان و جوانان و تقویت نهادها و جوامع تأسیس شد. این مؤسسه در تلاش است تا ضمن آموزش زبان انگلیسی و تقویت مهارت‌های فنی، به گسترش ارتباطات جهانی و نیز گسترش مهارت‌های نیروی کار لازم جهت حمایت از اقتصاد منطقه‌ای موفق کمک کند. این مؤسسه بیش از ۲۰ دفتر در ۱۱

کشور دارد و دفترش در بغداد در سال ۱۹۵۳ راه‌اندازی شد. همچنین، فراهم آوردن یک محیط آموزشی مناسب که در آن جوانان بتوانند دانش، مهارت و نگرش‌هایی را که برای ورود به بازار کار و موفقیت در جهان امروز نیاز دارند کسب کنند از اولویت‌های این مؤسسه است (Amideast, 2018). برنامه «آکسس» از دیگر برنامه‌هایی است که در زمینه آموزش زبان انگلیسی در عراق کاربرد دارد. این برنامه آموزش و تقویت مهارت‌های زبان انگلیسی را برای نوجوانان ۱۴ تا ۱۸ ساله فراهم می‌آورد. دانش‌آموزان از طریق شرکت در این برنامه ضمن آشنایی با فرهنگ و ارزش‌های دموکراتیک آمریکایی، از ظرفیت‌های مناسبی برای مشارکت در برنامه‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی کشورشان بهره‌مند می‌شوند. گذشته از این، افراد شرکت‌کننده می‌توانند در آینده از بورسیه‌های تحصیلی و برنامه‌های مربوط به فرصت‌های مطالعاتی بهره‌مند شوند (U. S. Department of State, 2019).

۲-۳. حوزه سیاست

سیاست به عنوان دومین حوزه قدرت نرم به کاربست قواعدی مشخص برای نیل به اهداف سیاسی یا در حالت کلی قدرت اشاره دارد. آنچه در تعریف سیاست به عنوان منعی برای قدرت نرم باید در نظر گرفته شود این است که سیاست خود در یک ساخت فرهنگی و اجتماعی و به عبارتی دیگر در یک بستر فرهنگی اتفاق می‌افتد. لیبرالیسم به عنوان بنیانی‌ترین مؤلفه سیاسی ایالات متحده آمریکا، در بردارنده حقوق و آزادی اجتماعی است که در قالب دموکراسی بازنمایی شده است و این بستر فرهنگی از طریق ارزش‌های سیاسی خود، بایدها و نبایدهای عرصه سیاسی را تشکیل می‌دهد. در راستای حرکت به سمت دموکراسی در عراق پس از صدام، اصل یک قانون اساسی عراق نظام سیاسی این کشور را جمهوری پارلمانی اعلام می‌کند. در اصل ۲ بند (ج)، تدوین قوانین مغایر با دموکراسی را ممنوع و در اصل ۶، به انتقال قدرت به صورت دموکراتیک و مسالمت‌آمیز اشاره می‌کند. همچنین در بخش سوم قانون اساسی عراق اصل ۴۵ این قانون ضمن به رسمیت شناختن اصل تفکیک قوا به عنوان یکی از بنیان‌های دموکراسی

در ساختار تشکیلات سیاسی این کشور و اولویت دادن به مجلس و انتخاب نظام حکومت پارلمانی به دلیل نظارت مجلس بر عملکرد قوه مجریه و انتخاب رئیس جمهور از طرف مجلس (اصل ۵۸)، با به رسمیت شناختن انتخاب نمایندگان مجلس عراق از سوی مردم این کشور در اصل ۴۷، نمایندگان پارلمان عراق را برآمده از آرای آحاد مردم می‌داند. در راستای اجرای اصول قانون اساسی و برگزاری انتخابات و چرخه قدرت در میان نخبگان سیاسی، در سال ۲۰۰۵ نخستین انتخابات پارلمانی در عراق برگزار شد و در ژانویه سال ۲۰۰۵ برای نخستین بار مردم عراق به پای صندوق‌های رأی رفتند. در سال ۲۰۱۰ دومین دور انتخابات پارلمانی در عراق برگزار شده و در سال ۲۰۱۴ عراق برای سومین بار شاهد برگزاری انتخابات پارلمانی بود. آخرین دور انتخابات در عراق در سال ۲۰۱۸ برگزار شد. فعالیت جامعه مدنی در ایالات متحده آمریکا، آزادی گردش اطلاعات در این کشور و به طور کلی فضای سیاست داخلی ایالات متحده آمریکا چه در بُعد ارزش‌های سیاسی آن همانند دموکراسی و چه در قالب فعالیت‌های سیاسی همانند احزاب سیاسی، جامعه مدنی و گردش اطلاعات به عنوان مهم‌ترین بُعد سیاست داخلی است که می‌تواند برای مردم عراق خلق جذابیت نماید. این قابلیت با توجه به فضای زیست دوران صدام و دیکتاتوری تک‌حزبی و عدم رعایت موازین دموکراسی و قواعد دموکراتیک بازی سیاست افزایش می‌یابد.

یکی از مهم‌ترین سیاست‌های ایالات متحده آمریکا، مبارزه با داعش (دولت اسلامی عراق و سوریه) و کارزاری بود که این کشور در مبارزه با داعش به راه انداخته بود. اعتراضات مدنی در عراق در پی ناکارآمدی دولت این کشور به ویژه در مناطق سنی‌نشین سبب شد که هسته‌های اولیه داعش در این مناطق به گسترش فعالیت خود بپردازد. دولت نوری المالکی برای حل این بحران دست به دامن آمریکا شد. آمریکا نیز در ازای کمک به مقابله با داعش، خواستار کناره‌گیری المالکی از دولت و تشکیل دولت وحدت ملی در عراق شد. در نهایت نیز با استعفای نوری المالکی، حیدر العبادی به جای وی بر مسند قدرت نشست (یزدان‌فام، ۱۳۹۳). ایالات متحده، داعش را یک چالش جهانی و یک تهدید تروریستی دانسته که به طور چشمگیری ثبات در عراق، سوریه و خاورمیانه را تضعیف کرده و تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی است. لذا، در ۱۰

سپتامبر ۲۰۱۴، از تشکیل ائتلاف بین‌المللی گسترده برای شکست دولت اسلامی عراق و سوریه (داعش) خبر داد و کشورهای دیگر را برای پیوستن به این ائتلاف تشویق نمود (U. S. Department of State, 2014). ایالات متحده با تشکیل ائتلاف مبارزه با داعش، سعی در بازسازی چهره خود در منطقه خاورمیانه و به ویژه عراق داشت. همچنین این ائتلاف، بیشتر همکاری خود را با مبارزان کرد و نیروهای مسلح ارتش عراق انجام می‌داد.

ایالات متحده آمریکا همچنین در جهت نفوذ و تأثیرگذاری بر مردم عراق، به دوستی با رؤسای احزاب عراق پرداخت. علاوه بر حیدر العبادی، می‌توان اباد علاوی را نیز نام برد. علاوی که در جریان انتخابات ۲۰۱۰ در عراق و تشکیل ائتلاف «العراقیه» در منزل شخصی احمد داوود اوغلو وزیر امور خارجه سابق ترکیه، به عنوان رهبر این ائتلاف برگزیده شد، تنها سیاستمدار مورد اعتماد آمریکا به شمار می‌رفت (خاکی؛ خورشیدوند و جوانمردی، ۱۳۹۳). حمایت‌های گسترده مالی و تبلیغاتی ترکیه و عربستان در کنار عدم انسجام گروه‌های شیعه سبب شد تا این ائتلاف ۹۱ کرسی از کرسی‌های پارلمان را کسب و پیروز انتخابات گردد (پشنگ و زمردی، ۱۳۹۳). در جریان استعفای عادل عبدالمهدی (۲۰۱۹)، علاوی در واکنش به این استعفا، خواستار تشکیل دولت پیشرو امور در کشور عراق شد یعنی روی کار آمدن دولتی که بتواند زمینه‌های انتخابات زود هنگام در بازه زمانی ۴ الی ۵ ماه را فراهم آورد. وی همچنین تغییر در کمیساریای عالی انتخابات فعلی و تشکیل کمیساریای جدید را خواستار شد. علاوه بر این، رئیس ائتلاف ملی عراق، جمهوری اسلامی ایران را مسئول و محرک اعتراضات مردم عراق دانست (خبرگزاری فارس، ۱۳۹۸).

از دیگر سیاست‌هایی که ایالات متحده آمریکا در جهت بازسازی چهره خود در عراق انجام داده است حمایت از اعتراضات اکتبر ۲۰۱۹ به بعد در عراق و تلاشی بوده است که این کشور در جهت جلب حمایت معترضان عراقی داشته است. مشکلات معیشتی و چالش‌هایی که حکومت‌های عراقی پس از اشغال داشته‌اند سبب شده است تا بسیاری از مشکلات عراق در حوزه رفاهی و اقتصادی همچنان لاینحل باقی بماند. لذا، مردم این کشور برای اعتراض به وضعیت موجود دست به تجمعات اعتراضی زده و

تظاهرات گسترده‌ای را در سراسر عراق ترتیب دادند. ایالات متحده آمریکا نیز با حمایت از معترضان عراقی سعی در مشروع جلوه دادن اعتراضات داشته و به حمایت از اعتراضات و نقش‌آفرینی مستقیم در این ناآرامی‌ها در جهت تغییر آن‌ها پرداخت. در این زمینه می‌توان به انتشار بیانیه‌های وزارت امور خارجه آمریکا و سفارت آمریکا در بغداد اشاره کرد. سفارت آمریکا در بغداد نیز با انتشار بیانیه‌های مختلف، تظاهرات مسالمت‌آمیز را از حقوق اساسی نظام‌های دموکراتیک محسوب و در عین حال با بکارگیری خشونت برای هر کدام از طرفین مخالفت کرده است. سفارت آمریکا در بغداد همچنین در بیانیه‌ای دیگر، از امنیت و شکوفایی عراق حمایت کرده و دفاع از ملت عراق در برابر خشونت را پیگیری کرده است. در این بیانیه بر لزوم تصمیم‌گیری آزادانه مردم عراق در خصوص آینده کشورشان نیز تأکید شده است (Smith, 2019). در بیانیه وزارت امور خارجه آمریکا، اظهارات مایک پمپئو وزیر امور خارجه این کشور مبنی بر مدارا با معترضان عراقی و برآورده کردن مطالبات آن‌ها توسط دولت عراق، نشان از حمایت این کشور از معترضین عراقی و استقبال و تلاش ایالات متحده برای حل مشکلات مردم عراق است. پمپئو اعتراضات و خواسته‌های مردم عراق را قانونی و مشروع قلمداد کرده و از دولت عراق خواسته است تا به صدای آن‌ها گوش دهد. وی، همچنین خواست معترضین را برکناری نخست وزیر عراق عادل عبدالمهدی تلقی کرد (The New Arab, 01/11/2019). ایالات متحده آمریکا، عادل عبدالمهدی را همسو با منافع خود ندانسته و با استفاده از فرصت‌های پیش آمده، نهایت تلاش خود را در جهت برکناری وی انجام داده است. در بیانیه کاخ سفید، ایالات متحده آمریکا ضمن ابراز نگرانی نسبت به تداوم حملات علیه معترضان عراقی، خواستار اصلاح نظام انتخاباتی و برگزاری انتخابات زود هنگام (در پی استعفای عادل عبدالمهدی نخست وزیر عراق) در این کشور شده است. همچنین، ایالات متحده آمریکا با تلاش در ضد ایرانی جلوه دادن اعتراضات عراق، سعی در کاهش نفوذ ایران و حمایت از معترضان عراقی برای بازسازی چهره خود در عراق پرداخت (The White House, 2019). مقامات آمریکایی و از

جمله مهم‌ترین آن‌ها؛ دونالد ترامپ رئیس جمهوری ایالات متحده و مایک پمپئو وزیر امور خارجه آن، در توییت‌های مختلفی، جمهوری اسلامی ایران را هدف اعتراضات در عراق می‌دانند. وزیر امور خارجه آمریکا، در توییتی اظهار داشت: «شواهد استناد شده برای این استدلال شامل این واقعیت است که شبه نظامیان شیعه مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران، در خشونت علیه معترضین نقش داشته‌اند و تظاهرکنندگان شعار خروج ایران را سر داده‌اند» (Martini & Tabatabai, 2019). بدین ترتیب، پمپئو، اعتراضات در عراق و لبنان را نیز علیه جمهوری اسلامی ایران و حزب‌الله تلقی کرده و خواستار کمک به معترضین شد تا رژیم‌هایی را که مانع آزادی هستند، شکست دهند (Al-Manar English Website, 2019). البته باید اذعان داشت که سیاست‌های ایالات متحده آمریکا در جهت بازسازی وجهه آسیب دیده خود در عراق به نتیجه مطلوب نینجامید و شاهد تهاجم مردم عراق به سفارت این کشور در عراق و تسخیر آن هستیم. حمله به سفارت ایالات متحده در عراق به دنبال حمله این کشور به مواضع حشد الشعبی شکل گرفت و در نهایت منجر به تشدید احساسات ضدآمریکایی در میان مردم عراق شد. ایالات متحده باز هم در جهت تخریب جایگاه جمهوری اسلامی ایران در عراق، این کشور را مسئول حمله به سفارتش در عراق تلقی کرد به گونه‌ای که ترامپ در توییت خود، جمهوری اسلامی ایران را متهم به برپایی این تظاهرات کرد (Harding & Borger, 2019). با این وصف، موج سواری مقامات آمریکایی روی اعتراضات مردم عراق می‌تواند منبع قدرت نرم برای واشنگتن قلمداد شود.

۳-۳. حوزه اقتصاد

عامل دیگری که در ایجاد قدرت نرم از نقش بسزایی برخوردار است، عامل اقتصاد می‌باشد. ثروت و قابلیت ثروتمند بودن به طور طبیعی خلق جذابیت می‌کند و مؤلفه‌هایی همانند قدرت بالای اقتصادی، ارائه الگویی جذاب در عرصه اقتصادی و ارائه الگوی روابط اقتصادی مبتنی بر برد - برد می‌تواند مسبب تولید قدرت نرم برای یک کشور گردد. افزایش مبادلات تجاری، افزایش سرمایه‌گذاری یک کشور در کشور دیگر و

کمک‌های اقتصادی یک کشور به کشور دیگر از جمله راه‌هایی است که می‌تواند باعث افزایش قدرت نرم کشوری در کشور دیگر گردد (Thurow, 1992: 14). جوزف نای، در آثار اولیه خود انواع قدرت را در عصر اطلاعات به سه نوع قدرت نظامی، قدرت اقتصادی و قدرت نرم تقسیم بندی می‌کند و قدرت نظامی و اقتصادی را دو بعد از قدرت سخت معرفی می‌نماید؛ اما در آثار متأخرتر منابع اقتصادی را جزء منابعی تلقی می‌کند که می‌تواند برای یک کشور قدرت نرم خلق نماید و معتقد است قدرت اقتصادی هم می‌تواند مولد قدرت نرم و هم مولد قدرت سخت باشد (نای، ۱۳۸۹: ۳۲). در واقع، می‌توان گفت با توجه به کارکرد و تأثیرگذاری قدرت اقتصادی در تغییر انگاره‌ها و نگرش و خلق چهره مثبت از یک کشور در ذهنیت کشورهای دیگر، نای به تدریج در نگرش خود تعدیل ایجاد کرده و قدرت اقتصادی را هم جزء منابع مولد قدرت نرم می‌داند. این تغییر نگرش در کتاب «آینده قدرت» به وضوح قابل مشاهده است که قدرت اقتصادی را یکی از مهم‌ترین ابزارهای قدرت نرم می‌داند (نای، ۱۳۹۲: ۱۳۶).

ایالات متحده آمریکا نیز در راستای افزایش قدرت نرم خود در عراق، کمک به بازسازی این کشور را در دستورکار خود قرار داده است که در قالب برنامه کمک‌های اقتصادی - توسعه‌ای زیر نظر آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده فعالیت می‌کند. آژانس توسعه بین‌المللی فعالیت‌های خود را در سال ۲۰۰۳ در عراق آغاز کرد. واشنگتن در طول سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۰، ۴۹ میلیارد دلار را در قالب این برنامه به بازسازی عراق اختصاص داد. در قالب برنامه‌های توسعه‌ای و بازسازی این مرکز در سال‌های پس از اشغال عراق، حدود ۳۰۰۰ مدرسه بازسازی و مرمت شد و همچنین بیش از ۲۰ میلیون جلد کتاب درسی چاپ و توزیع گردید. همچنین ده‌ها هزار معلم در سطوح مختلف از کمک‌های آموزشی و فنی برنامه توسعه‌ای آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده بهره بردند. تأثیرگذاری بر جامعه عراق در زمینه‌های فکری، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی حجم عظیمی از فعالیت‌های آژانس را به خود اختصاص داده است. به این دلیل، آژانس بیشتر بر آموزش کادر اجرایی - مدیریتی و مسئولان حکومتی و مسئله بیکاری و مهارت‌آموزی تمرکز دارد. در واقع، فعالیت‌های آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده بیشتر حول موضوعاتی از قبیل توسعه سیاسی، گسترش جامعه مدنی، بهبود

زیرساخت‌های بهداشتی و آموزش و پرورش گسترش یافته است. آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده برای ایجاد زمینه ذهنی مثبت در افکار عمومی مردم عراق، کمک‌های انسان‌دوستانه را در صدر فعالیت‌های خود در این کشور قرار داد. این آژانس در گزارش فعالیت‌های خود در عراق به اختصاص بیش از ۳۰۰ میلیون دلار در سال مالی ۲۰۱۸-۲۰۱۷ برای کمک‌های دوستانه اشاره می‌کند. این کمک‌ها شامل تأمین سرپناه، تأمین آب سالم و امنیت غذایی و خدمات بهداشتی است (The United States Agency for International Development, 2018).

۳-۴. حوزه علمی

علم و دانش و فناوری از مهم‌ترین منابع قدرت نرم ایالات متحده آمریکا در عرصه بین‌المللی است. ایالات متحده همواره در صدد بوده است تا با ارائه تصویری مطلوب از توانمندی‌های علمی خود، ضمن ایجاد وجهه و اعتبار بین‌المللی زمینه افزایش نفوذ خود را در دیگر کشورها فراهم نماید. در این راستا، بر آموزش عالی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع قدرت نرم خود در جهت تأثیرگذاری در عراق تمرکز کرده است. آن‌ها در تبلیغات خود طی سال‌های بعد از ۲۰۰۳، همواره بر نقش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی فرهنگی در کاهش تنش‌های سیاسی و حل مسائل اجتماعی و نهایتاً ایجاد صلح تأکید می‌کردند. از نظر آمریکایی‌ها، با پذیرش دانشجویان می‌توان نسلی از نخبگان آینده بزرگ شده و همسو با فرهنگ غربی را پرورش داد. نسلی که بیشتر از افراد لیبرال تشکیل شده‌اند (Al-Shaikhly, 2017). آمریکایی‌ها همچنین معتقدند آموزش عالی قدرت قابل توجهی برای این کشور به همراه دارد. کالین پاول وزیر امور خارجه اسبق آمریکا در این زمینه می‌گوید: «من نمی‌توانم داشته‌ای با ارزش‌تر از دوستی با رهبران آتی دنیا که در اینجا تحصیل کرده‌اند برای کشور خودمان نام ببرم» (به نقل از؛ Nye, 2007). بدین ترتیب، دانشجویانی که در دانشگاه‌های آمریکا تحصیل می‌کنند معمولاً آشنایی بیشتری با ارزش‌ها و فرهنگ آمریکایی پیدا می‌کنند و در بازگشت به وطن خود بهترین مبلغ فرهنگ غربی می‌شوند. هر چقدر تعداد این دانشجویان بیشتر باشد زمینه برای

حفظ مناسبات میان دو کشور در آینده فراهم می‌شود. ایالات متحده در راستای پرورش نسلی از نخبگان همسو با ارزش‌های غربی، برنامه‌های متعددی را اجرا کرده و در این زمینه میلیون‌ها دلار را صرف نموده است.

برنامه «تبادل رهبران جوان عراقی» یکی از برنامه‌های آموزشی - فرهنگی ایالات متحده آمریکا در عراق است. این برنامه زیر نظر امور آموزشی و فرهنگی وزارت امور خارجه آمریکا فعالیت نموده و عمدتاً برای دانشجویان نخبه ۱۸ تا ۲۴ ساله عراقی در مقطع کارشناسی طراحی شده است. این برنامه به مدت شش هفته و با هدف تربیت رهبران جوان برای آینده عراق و تقویت ارتباط بین مردم ایالات متحده با ملت عراق، ایجاد یک کادر از جوانان در عراق و ایالات متحده که حس قوی مسئولیت اجتماعی داشته باشند و همچنین، متعهد به برقراری و گسترش روابط با سایر افراد از قومیت‌ها و مذهب‌های مختلف برگزار می‌شود. توسعه اجتماعی، آشنایی با مسائل جهانی، کسب مهارت‌های رهبری فردی و سرانجام همکاری مشترک و فهم متقابل میان جامعه و فرهنگ آمریکایی با فرهنگ و جامعه عراق از دیگر اهداف این برنامه است. در واقع، دانشجویان عراقی با شرکت در این برنامه، علاوه بر آموزش و کسب مهارت‌های لازم برای تأثیرگذاری بر جامعه خود، با محیط فرهنگی آمریکا و اصول و ارزش‌های دموکراتیک و سبک زندگی غربی آشنا می‌شوند (World Learning, 2019). با توجه به اینکه تمام برنامه‌هایی که در راستای آموزش دانشجویان ارائه می‌شود با هدف نشان دادن وجهه‌ای مثبت و مطلوب از اصول و ارزش‌ها و سبک زندگی ایالات متحده آمریکا است بنابراین، این دانشجویان سبک زندگی آمریکایی را سبک برتر قلمداد نموده و در بازگشت به کشور خود در صدد پیاده‌سازی مدل مطلوب آمریکایی بر می‌آیند.

برنامه فولبرایت برنامه تبادل آموزشی بین‌المللی دیگری است که مبتنی بر کمک‌های مالی است و توسط دولت ایالات متحده آمریکا حمایت می‌شود. این برنامه برای تبادل آموزشی دانش‌آموزان، دانش‌پژوهان، هنرمندان، معلمان و متخصصان در تمام زمینه‌ها و جریانات طراحی شده است. پیشینه برنامه فولبرایت به سال ۱۹۴۵ بر می‌گردد. پس از

۲۶۹

پژوهش‌های بین‌المللی
روابط بین‌المللی

تأثیر قدرت نرم
ایالات متحده
آمریکا بر افزایش
نفوذ این کشور در
عراق

1. The Iraqi Young Leaders Exchange Program
2. Fulbright Program

جنگ جهانی دوم، سناتور ویلیام فولبرایت این برنامه را با هدف تبادل فرهنگی میان ایالات متحده و سایر ملت‌های جهان پایه‌گذاری نمود. برنامه فولبرایت کمک می‌کند تا تحصیلات، آموزش و انجام تحقیقات را برای شهروندان آمریکا برای رفتن به خارج و برای شهروندان غیرآمریکایی برای آمدن به آمریکا ارائه دهد. تاکنون فولبرایت بیش از ۳۹۰,۰۰۰ نفر در سراسر جهان را با امکان تحصیل، آموزش، انجام تحقیقات، مبادله ایده‌ها و کمک به پیدا کردن راه‌حل‌های پیچیده چالش‌های جهانی حمایت کرده است (U. S. Department of State, 2019). برنامه فولبرایت یک فرصت منحصر به فرد برای زندگی در آمریکا را برای دانش‌پژوهان سایر کشورها و همچنین فرصت تبادل فرهنگی را نیز برای آن‌ها فراهم می‌آورد. ایالات متحده آمریکا در راستای نفوذ فرهنگی خود در عراق، برنامه فولبرایت را برای اعطای بورسیه به دانشجویان عراقی با تأمین هزینه‌های تحصیل، اسکان و سلامت آن‌ها به کار گرفته است.

همچنین «برنامه تبادل اساتید فولبرایت» را برای اساتید و دانشمندان عراق جهت انجام فعالیت‌های علمی در کشور آمریکا و با هدف تجهیز و به روز رسانی دانشگاه‌های عراق با ابزارهای جدید علمی طراحی کرده است. این برنامه به مدت ده هفته برگزار می‌شود. در این مدت اساتید و دانشمندان شرکت‌کننده به تحقیق و پژوهش، مطالعه، گفتگو و تبادل نظر با اساتید و دانشمندان آمریکایی می‌پردازند. شرکت‌کنندگان در این برنامه متعهد می‌شوند که در پایان برنامه و هنگام بازگشت به کشور خود، گزارشی از دستاوردهای علمی خود را برای استفاده سایر هموطنانشان ارائه نمایند. آشنایی اساتید عراقی با روش‌های جدید علمی ضمن افزایش سطح آموزش و تدریس در دانشگاه‌های عراق، تقویت ظرفیت‌های دانشگاه‌های این کشور و همچنین امکان همکاری علمی - آموزشی بین اساتید عراقی و آمریکایی را فراهم می‌آورد (حسین‌پور، ۱۳۹۸).

از دیگر برنامه‌های فرهنگی ایالات متحده آمریکا در عراق «برنامه تبادل فناوری اطلاعات» است. با درک اهمیت سرمایه انسانی و نیاز به بهبود مهارت‌های کارکنان فناوری اطلاعات فدرال، برنامه تبادل فناوری اطلاعات در سال ۲۰۰۲ توسط کنگره

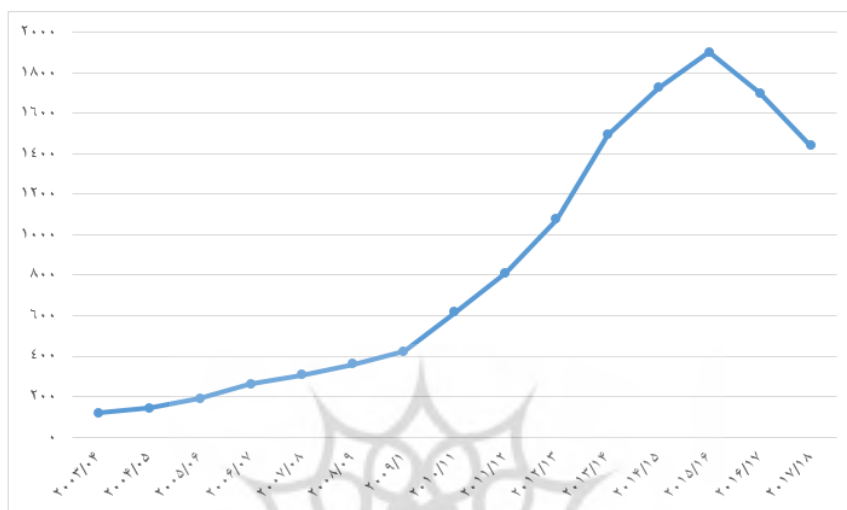
1. William Fulbright
2. The Fulbright Visiting Scholars program
3. Information Technology Exchange Program

ایجاد شد. این برنامه در تلاش است که مهارت‌های فناوری اطلاعات فدرال را از طریق تبادل کارکنان بین دولت و بخش خصوصی بهبود بخشد. این برنامه برای اولین بار توسط اداره امور آموزشی و فرهنگی وزارت امور خارجه آمریکا در مورد کشور عراق پیشنهاد و اجرا شد. در این برنامه شش نفر از متخصصین فناوری ارتباطات عراقی به مدت دوازده هفته به آمریکا رفته و به مطالعه و تحقیق می‌پردازند. در کنار مطالعه و تحقیق، این متخصصین از برنامه‌های آموزشی نیز بهره‌مند می‌شوند. علاوه بر آن، این افراد با برخی از شرکت‌های فناوری و دانشگاه‌ها و همچنین شرکت‌های پیشرو در عرصه ارتباطات (همانند گوگل و تویتر) دیدار و گفتگو داشتند. کسب مهارت و توانایی لازم افراد شرکت‌کننده در برنامه در جهت توسعه صنعت فناوری در کشور عراق از مهم‌ترین اهداف این برنامه است (U. S. Government Accountability Office, 2005).

تأسیس و توسعه «دانشگاه آمریکایی سلیمانیه» نیز در راستای نفوذ بر نخبگان عراقی صورت گرفته است. دانشگاه آمریکایی سلیمانیه در سال ۲۰۰۷ توسط گروهی از نخبگان آمریکایی با همکاری مسئولان اقلیم کردستان عراق در شمال عراق تأسیس شد. هدف از تأسیس این دانشگاه علاوه بر ایجاد روش‌های نوین آموزش، فراهم آوردن زمینه‌های آموزشی برای دانشجویان با استعداد و ممتاز عراقی فارغ از قوم و نژاد و دین و مذهب و فرهنگ و وابستگی‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی است. دانشجویان در این دانشگاه آموزش‌های لازم را بر اساس مبانی فکری و اعتقادی پدران لیبرالیسم از جمله جان لاک^۱ و مدیسون^۲ می‌آموزند. برنامه‌های آموزشی دانشگاه در جهت گسترش توانایی ارتباط خوب، اصول اخلاقی کار و شهروندان خوب طراحی می‌شود که برگرفته از سنت هنری لیبرال آمریکایی است. در واقع، مؤسسان این دانشگاه در تلاش هستند که با آموزش دانشجویان و ارائه دانش و مهارت‌های لازم و فراهم نمودن بسترهای مناسب برای کسب توانایی‌های رهبری، آن‌ها را برای ورود به جامعه کثرت‌گرا و مدرن، برقراری

1. John Locke
2. Madison

ارتباطات شایسته و تفکر انتقادی قوی جهت کسب مشاغل موفق در عراق آماده سازند
(The American University of Iraq, Sulaimani, 2018).

Source: (IIE,¹ 2018)

نمودار شماره ۲. روند رشد تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل عراقی در ایالات متحده آمریکا

میزان جذب و پذیرش دانشجویان عراقی توسط آمریکا نیز نشانگر سرمایه‌گذاری این کشور بر نخبگان علمی کشور عراق در راستای بسط و گسترش نفوذ خود در این کشور می‌باشد. همانگونه که در (جدول ۱ و نمودار ۲) به وضوح قابل مشاهده است، تعداد دانشجویان عراقی که در آمریکا مشغول به تحصیل هستند از سال ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۶ افزایش داشته است که بیشترین تعداد آن در سال ۲۰۱۵ می‌باشد اما بعد از آن با کاهش نسبی و تعداد ۱۴۳۸ دانشجو در سال ۲۰۱۸ روبه‌رو هستیم. بیشترین تعداد دانشجویان عراقی مشغول به تحصیل در آمریکا، در مقطع کارشناسی ارشد (حدود ۷۷ درصد) است. شایان ذکر است که از این میزان البته به گفته وزارت آموزش عالی عراق، در حدود ۷۹ درصد بعد از فارغ‌التحصیل شدن، برای ادامه تحصیلات در مقطع دکتری ثبت نام می‌کنند. کمترین تعداد دانشجویان نیز در مقطع کارشناسی و نزدیک به ۱۴ درصد را

1. Institute of International Education

تشکیل می‌دهند. در واقع، به دنبال امضای توافق نامه همکاری استراتژیک میان دو کشور آمریکا و عراق در سال ۲۰۰۸ که افزایش مبادلات فرهنگی و همکاری در حوزه آموزش عالی را نیز در بر داشت، شمار دانشجویان عراقی در آمریکا افزایش یافت (AI- (Shaikhly, 2017).

جدول ۱: تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل عراقی در ایالات متحده آمریکا

سال	تعداد دانشجویان عراقی در ایالات متحده	درصد تغییر
۲۰۰۳،۰۴	۱۲۰	۶٪-
۲۰۰۴،۰۵	۱۴۲	۱۸٪
۲۰۰۵،۰۶	۱۹۰	۳۴٪
۲۰۰۶،۰۷	۲۶۲	۳۸٪
۲۰۰۷،۰۸	۳۰۷	۱۷٪
۲۰۰۸،۰۹	۳۵۹	۱۷٪
۲۰۰۹،۱۰	۴۲۳	۱۸٪
۲۰۱۰،۱۱	۶۱۶	۴۶٪
۲۰۱۱،۱۲	۸۰۹	۳۱٪
۲۰۱۲،۱۳	۱۰۷۴	۳۲،۸٪
۲۰۱۳،۱۴	۱۴۹۱	۳۸،۸٪
۲۰۱۴،۱۵	۱۷۲۶	۱۵،۸٪
۲۰۱۵،۱۶	۱۹۰۱	۱۰،۱٪
۲۰۱۶،۱۷	۱۶۹۸	۱۰،۱٪-
۲۰۱۷،۱۸	۱۴۳۸	۱۵،۳٪-

Source: (IIE, 2018)

۳-۵. حوزه رسانه

مهم‌ترین رسانه صوتی و تصویری ایالات متحده آمریکا، سینمای «هالیوود» است. بعد از تهاجم نظامی آمریکا به عراق در مارس ۲۰۰۳، تمام تلاش سینمای هالیوود صرف تولید فیلم‌هایی شده است که توجیه‌گر حمله نظامی آمریکا شود و تصویر مطلوب و قابل قبولی از نظامی‌گری این کشور نزد افکار عمومی در عراق نشان داده شود. فیلم‌های تولید شده سینمای هالیوود از ۲۰۰۳ تاکنون این موضوع را به وضوح بیان می‌نماید. از جمله مهم‌ترین این فیلم‌ها می‌توان به فیلم‌های «بدل شیطان»، «جعبه درد» و «منطقه سبز» اشاره کرد. در تمام

این فیلم‌ها سعی می‌شود که حمله آمریکا به کشور عراق توجیه شده و عملکرد سربازان آمریکایی در عراق مشروع جلوه داده شود. فیلم‌ها به گونه‌ای طراحی شده که عراق در وضعیتی نابسامان به سر می‌برد و آمریکا به عنوان یک منجی برای نجات عراق وارد می‌شود. شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی از جمله موارد دیگر هستند که از کاربرد بالایی در جهت تأثیرگذاری بر اذهان مردم عراق مورد استفاده قرار می‌گیرد. رادیو سوا و تلویزیون الحره دو رسانه‌ای هستند که ایالات متحده از آن‌ها بهره برده است. رادیو سوا در مارس ۲۰۰۲ توسط دولت ایالات متحده آمریکا تأسیس شد. این رادیو از محصولات هیئت حاکمان پخش است که با بودجه اولیه ۳۵ میلیون دلاری راه‌اندازی شد و هزینه آن توسط کنگره تأمین می‌شود. رادیو سوا روزانه به مدت ۷ ساعت اخبار بین‌المللی را پخش می‌کند و هدف اصلی آن تأثیر بر مخاطبان کمتر از ۳۵ سال در خاورمیانه است. این رادیو در تمام ایام هفته بر روی موج افام قابل دسترس است و برای مخاطبان خود اخبار و برنامه‌های تخصصی را در کنار موسیقی مردم‌پسند غربی و عربی پخش می‌کند. همچنین این شبکه رادیویی علاوه بر پیدا کردن و جذب مخاطب در میان جوانان عرب، به دنبال برقراری ارتباط و گفتگو با آن‌ها نیز هست. به همین دلیل، در برنامه گفتگوی رادیویی خود به مسائل اجتماعی از جمله مسئله ازدواج می‌پردازد. با این وجود، موسیقی نقش کلیدی را در این ایستگاه بر عهده دارد (Gedda, 2002). رادیو سوا از پخش برنامه‌های تند و تحریک‌کننده خودداری می‌کند. به عنوان مثال: آن‌ها به جای واژه دینی «شهادت» از واژه «بمب‌گذار انتحاری» استفاده می‌کنند (کوثری، ۱۳۸۸).

از دیگر اقدامات ایالات متحده آمریکا در راستای ایجاد تصویری مطلوب در خاورمیانه، ایجاد ایستگاه تلویزیونی الحره بود که در سال ۲۰۰۴ برای توضیح سیاست خارجی آمریکا و ارائه یک برنامه جامع با هدف تقویت توسعه سیاسی، اقتصادی و آموزشی در جهان عرب شکل گرفت. برنامه‌های این شبکه بیشتر به پخش برنامه‌های خبری اختصاص داشته و از نظر قالب به کانال‌های ماهواره‌ای عربی شباهت دارد (Fahmy, Wanta & Nisbet,)

1. Radio Sawa

2. Alhurra TV

۳. سازمان خبرگزاری متعلق به دولت آمریکا (Broadcasting Board of Governors) با علامت

اختصاری (BBG) است که با هدف ارائه اخبار دقیق و اطلاعات مهم به مخاطبان مهم و استراتژیک در خارج از کشور آمریکا، ایجاد شده است.

(2012). شبکه تلویزیونی الحره نیز همانند رادیو سوا از پخش تصاویر و زبان تند و تحریک‌کننده اجتناب می‌کند. این شبکه طیفی از برنامه‌های آموزش و خبری و سرگرمی از جمله؛ شوی گفتگوی صبحگاهی، برنامه‌های آموزشی و سرگرمی کودکان، شوهای برای زنان، برنامه‌های آشپزی، مستند، برنامه‌های تکنولوژی، سریال‌های دنباله‌دار، کمدهای موقعیت، فیلم‌ها و شوهای خبری شبانه را پخش می‌کند (Baylouny, 2006). این شبکه دفتر خارجی مختص به خود ندارد و از آژانس‌های خبری دیگری نظیر آژانس خبری تلویزیونی آسوشیتد پرس که برای خبرنگاران خارجی مستقر در خاورمیانه تسهیلاتی را مهیا می‌سازد، استفاده می‌کند (کوثری، ۱۳۸۸). از اقدامات ایالات متحده آمریکا در راستای تسخیر قلوب مردم عراق، قرار دادن نام «ام‌قصی» در لیست ده زن شجاع جهان بود که وزارت خارجه آمریکا آن را اعلام کرد. ام‌قصی یک زن عراقی است که ۱۵ دانشجوی عراقی را در خانه خود پناه داد تا از دست داعش در امان بمانند. این زن عراقی به نشانه شجاعت از دست ملانیا ترامپ بانوی اول آمریکا جایزه دریافت کرد. تأثیرگذاری این رویداد وقتی بیشتر شد که شبکه الحره این خبر را پوشش داد (Alhurra, 2018).

۴. تأثیر مؤلفه‌های قدرت نرم ایالات متحده آمریکا بر جامعه عراق پساً صدام

عوامل مختلفی در ایجاد چهره و جایگاه ایالات متحده آمریکا در عراق تأثیرگذار بوده‌اند. در این پژوهش مؤلفه‌های قدرت نرم به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار مورد بررسی قرار گرفته است. نظرسنجی‌های انجام‌شده توسط «مؤسسه مستقل مدیریت و مطالعات جامعه مدنی»، میزان اعتماد به آمریکا و دیدگاه شهروندان شیعی و اهل تسنن و همچنین شهروندان کُرد زبان عراقی نسبت به این کشور را طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۹ مورد بررسی قرار داده است

1. Associated Press Television News (APTN)

2. Melania Trump

3. Independent Institute for Administration and Civil Society Studies (IIACSS)

- مؤسسه IIACSS پس از سقوط رژیم صدام در سال ۲۰۰۳ تأسیس شد. این مؤسسه برای اولین بار در تاریخ عراق، مطالعاتی را در زمینه بازاریابی و مسائل اجتماعی در این کشور انجام داده است و درک عمیقی از نگرش‌ها و رفتارهای مردم را نسبت به بازار و موضوعات روز ارائه می‌دهد. همچنین، این مؤسسه عضو چندین سازمان جهانی از جمله؛ Gallup international، Arab Barometer و World Value Survey (WVS) شده است.

(نمودار ۲). این نظرسنجی‌ها بر اساس نمونه‌گیری و از طریق انجام ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ مصاحبه حضوری صورت می‌گیرد که دو تا سه بار در سال و در سراسر کشور انجام می‌شود. یافته‌های حاصل از نظرسنجی‌های صورت گرفته توسط مؤسسه مستقل مدیریت و مطالعات جامعه مدنی، بیانگر آن است که ایالات متحده آمریکا طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۴، دارای محبوبیت اندکی در میان شیعیان و شهروندان اهل سنت عراقی بوده است. محبوبیت ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۴ به ۴۷ درصد در میان شیعیان عراقی رسیده است. این امر نشان‌دهنده این است که درصد شیعیانی که ایالات متحده را به عنوان شریکی قابل اعتماد تلقی می‌کنند افزایش چشمگیری در این برهه داشته است. داده‌های حاصل از نظرسنجی به وضوح این محبوبیت را طی سال‌های بعدی و در سال ۲۰۱۸ با برخورداری از ۴۲ درصد نظر مساعد شهروندان شیعی بیان می‌کند. همچنین، این روند در میان شهروندان اهل سنت مشاهده می‌شود با این تفاوت که میزان محبوبیت ایالات متحده آمریکا در میان اهل سنت در مقایسه با شیعیان، فراز و فرود کمتری داشته و روند نسبتاً باثبات و متعادلی را در طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۷ طی کرده است اما این میزان در سال ۲۰۱۹ با افزایش قابل توجهی همراه بوده و به ۴۰ درصد رسیده است. میزان محبوبیت ایالات متحده آمریکا در میان شهروندان کُرد زبان عراق در دوره زمانی مذکور، در بالاترین سطح (۷۵ درصد) قرار داشته است (IIACSS, 2019).

Source: (IIACSS, 2019)

نمودار شماره ۳. ایالات متحده آمریکا در افکار عمومی عراق (دیدگاه مثبت بر حسب درصد)

بر اساس داده‌های (نمودار ۳)، میزان محبوبیت ایالات متحده آمریکا در میان شهروندان کُرد زبان روند ثابتی را تاکنون طی کرده است. این میزان در سال ۲۰۱۹، ۷۲ درصد بوده که در مقایسه با ۱۶ سال گذشته تغییر چشمگیری نداشته است. با وجود این، مطابق با یافته‌های نظرسنجی مرکز عربی پژوهش‌ها و مطالعات سیاسی در طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸، اکثر مردم عراق (بیش از ۶۰ درصد)، ایالات متحده آمریکا را دومین تهدید علیه امنیت و ثبات خود می‌دانند. این امر به دلیل سیاست‌های استکبارگرایانه ایالات متحده در منطقه خاورمیانه و به ویژه حمایت غیرمعتولانه این کشور از رژیم اسرائیل می‌باشد. همچنین، ۳۳ درصد از مردم عراق که در نظرسنجی حضور داشتند، سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا را نسبت به جهان عرب و از جمله کشور عراق مثبت ارزیابی کردند که این میزان بالاترین درصد پاسخ مثبت در میان کشورهای عربی مورد بررسی نسبت به سیاست‌های ایالات متحده در قبال جهان عرب بود (Arab Center for Research and Policy Studies, 2011-2018).

روندهای مثبت در دیدگاه مردم عراق نسبت به آمریکا تا حدودی مرهون سیاست‌های قدرت نرم آمریکاست که از زمان اوباما به بعد در این کشور به کار بسته شد.

نتیجه‌گیری

تهاجمات خشن نظامی آمریکا بعد از حوادث ۱۱ سپتامبر ضربه سنگینی را به وجهه ایالات متحده آمریکا به ویژه در عراق وارد نمود. از دوره اوباما، این کشور برای نیل به اهداف و منافع خود و تأثیرگذاری بر افکار و رفتار جامعه و ملت عراق، شیوه‌های اقناعی را در پیش گرفته و گسترش نفوذ با استفاده از قدرت نرم را در دستور کار خود قرار داده است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که ایالات متحده آمریکا، علی‌رغم عدم تجانس فرهنگی با کشور عراق، توانسته است با تأکید بر وجوه جذابیت‌آفرین قدرت نرم خود همانند دموکراسی و کثرت‌گرایی، از لحاظ معنوی در جامعه پسا استبدادی عراق تا حدودی خلق جذابیت نماید. همچنین تأکیدی که ایالات متحده آمریکا بر نظام پرورش نخبگان عراق در بستر فرهنگ غربی دارد، تأکید ویژه این

کشور بر استفاده از ظرفیت‌های علمی و بهره‌گیری از رسانه، مهم‌ترین عواملی هستند که ایالات متحده آمریکا توانسته است با استفاده از آن‌ها به خلق جذابیت در عراق بپردازد. داده‌ها و آماری که از مؤسسات نظرسنجی مختلف استخراج شده است بیانگر این است که تلقی مردم عراق از ایالات متحده آمریکا با فراز و نشیب‌هایی همراه بوده است. در سال‌های ابتدایی بعد از تهاجم این کشور به عراق، واشنگتن کمترین میزان محبوبیت را در میان شهروندان شیعی و اهل تسنن عراقی داشته است. این روند تا سال ۲۰۱۴ ادامه داشته، اما از این سال به بعد با افزایش نسبتاً زیادی همراه بوده است. کمک آمریکا به دولت عراق در مبارزه با داعش در این تغییر نگرش نقش داشته است. باید در نظر داشت که عراق یک کشور چندفرهنگی است و سیاست‌های مبتنی بر قدرت نرم آمریکا برای مردم عراق با زمینه‌های فرهنگی متفاوت، اثرات متفاوتی دارد. همانطور که در مورد اکراد این اثر بیشتر بوده است. نمی‌توان در اثرگذاری سیاست‌های قدرت نرم آمریکا اغراق کرد. این موضوع را می‌توان به نقش تعدیل‌کننده نسبی افکار عمومی مردم عراق مورد توجه قرار داد. با این وجود، سیاست‌های مداخله‌جویانه این کشور در منطقه خاورمیانه و به ویژه حمایت غیرمعتولانه این کشور از رژیم اشغالگر اسرائیل، چهره منفوری از آمریکا در منطقه خصوصاً عراق ساخته است. مادامیکه نمادهای حضور و سلطه نظامی آمریکا در عراق ادامه دارد و تلقی مردم عراق این است که این کشور قربانی رقابت ایران و آمریکا شده است، واشنگتن نمی‌تواند به بازسازی اساسی چهره خود در نزد مردم عراق مبادرت نماید.

منابع

احمدی، کوروش. (۱۳۸۴). *شورای امنیت سازمان ملل و مسئله خلع سلاح عراق*، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.

پایگاه اینترنتی خبرگزاری فارس. (۸/۹/۱۳۹۸). «واکنش‌ها به استعفای عبدالمهدی؛ حمایت از برگزاری انتخابات زودهنگام در عراق»، تاریخ استخراج: ۱۲/۱۰/۱۳۹۸،

<https://www.farsnews.com/news/13980908000604>

پشنگ، اردشیر و زمردی، زهرا. (۱۳۹۳). «بررسی تحولات سیاسی عراق در پرتو سیاست خارجی ایران، ترکیه و عربستان»، *فصلنامه سیاست خارجی*، سال بیست و هشتم، شماره ۳، صص ۴۹۹ - ۴۷۷.

حسین پور، محمدباقر. (۱۳۹۸). *دیپلماسی عمومی ایالات متحده آمریکا در عراق در دوران جورج د. بوش، مجله بین‌المللی پژوهش‌های ملی*. دوره چهارم، شماره ۴۰، صص ۶۸-۴۸.

خاکی، شیلا؛ خورشیدوند، یاسر و جوانمردی، عبدالمطلب. (۱۳۹۳). «بررسی اثرات انتخابات پارلمانی عراق در فرایند دولت و ملت‌سازی مطالعه موردی انتخابات»، *فصلنامه سیاست خارجی*، سال بیست و هشتم، شماره ۲، صص ۳۱۶-۲۹۳.

کوثری، مسعود. (۱۳۸۸). «بازخوانی پرونده جنگ رسانه‌ای در عراق: آمریکا و تیم واکنش سریع رسانه‌ای»، *فصلنامه مطالعات خاورمیانه*، سال شانزدهم، شماره ۱، صص ۵۴-۳۳.

نای، جوزف. (۱۳۸۹). *قدرت نرم: ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل*، ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، چاپ دوم، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

نای، جوزف. (۱۳۹۲). *آینده قدرت*، ترجمه احمد عزیزی، تهران: نشر نی.

یزدان‌فام، محمود. (۱۳۹۳). «داعش و سیاست آمریکا در عراق»، *دیده‌بان امنیت ملی*، شماره ۲۹، صص ۸-۵.

Alhurra (24 March 2018). "Iraqi and Mauritanian women among the 'bravest' women in the world", Available at: <https://www.alhurra.com/a/courage-award/426536.html>, Accessed on: 22 December 2019.

Al-Manar English Website (10 November 2019). "US Pompeo: Ongoing Protests in Lebanon and Iraq Target Hezbollah and Iran", Available at: <https://english.almanar.com.lb/867385>, Accessed on: 30 December 2019.

Al-Shaikhly, Sulaf (17 October 2017). "Education in Iraq", Available at: <https://wenr.wes.org/2017/10/education-in-iraq>, Accessed on: 11 November 2019.

Amideast (2018). "English Language Programs", Available at: <http://amideast.org/ourwork/elt/english-language-programs/english-language-programs>, Accessed on: 9 November 2019.

- Battery Dance (2012). "Dancing to Connect (DTC) Iraq", Available at: <http://animatingdemocracy.org/resource/battery-dance-dancing-connect-dtc-iraq>, Accesses on: 9 November 2019.
- Baylouny, Anne Marie (2006). "Al-Manar and Alhurra: competing satellite stations and ideologies", *European Center for Security Studies*, No. 2, pp. 1-27.
- BBC World Service (2 April 2008). "Global Views of USA Improve", Available at: <http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/02-04-08-globalview.pdf>, Accesses on: 18 December 2019.
- BBC World Service (23 January 2007). "Israel and Iran Share Most Negative Ratings Poll", Available at: http://www.globescan.com/news_archives/bbcntryview.pdf, Accesses on: 3 December 2019.
- BBC World Service (6 February 2009). "Views of China and Russia Pecline in Globak Poll", Available at: http://www.worldpublicopinion.org/pipa/pdf/feb09/BBC_Evals-feb09-rpt.pdf, Accesses on: 3 December 2019.
- Brubaker, Rogers & Cooper, Frederick (2000). "Beyond Identity, *Theory and Society*", Vol. 29, No. 1, pp.1-47.
- Cox, Robert W (2004). "Beyond empire and terror: critical reflections on the political economy of world orde'r, *New Political Economy*, Vol. 9, No. 3, pp. 307-323.
- Embassy of the United States Baghdad. Iraq (2013). "Cultural Ambassador Mary McBride 'Revs it Up' in Iraq", Available at: <http://iraq.usembassy.gov/may2312mcbride.html>, Accesses on: 29 October 2019.
- Fahmy, Shahira., Wanta, Wayne & Nisbet, Erik C (2012). "Mediated public diplomacy: sateuite TV in the Arab world and perception effects", *The International Communication Gazette*, Vol. 74, No. 8, Pp. 728-749.
- Fan, Ying (2008). "Soft Power: Power of Attraction or Confusion?" *Place Branding and Public Diplomacy, Brunel University*, No. 4, pp. 147-158.
- Gallarotti, Giulion M (2011). "Soft power: What it is, why it's important, and the conditions for its effective use", *Journal of Political Power January*. pp. 25-47.
- Gedda, George (2002). "Radio Sawa: Music as a Tool", *Foreign Service Journal*, pp. 53-56.
- Goldstein, Jashua S & Whitworth, Sandra (2008). *International Relations*, Toronto: Pearson Education press.
- Gramsci, Antonio (1971). *Selections from the Prison Notebooks*, London: Lawrence and Wishart.

- Harding, Luke & Borger, Julian (31 December 2019). "Trump threatens Iran will pay 'a very big price' over US embassy protests in Baghdad", Available at: <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/31/embassy-protesters-in-iraq-deal-symbolic-blow-to-us-prestige>, Accessed on: 8 January 2020.
- Hayden, Craig (2012). *The Rhetoric of Soft Power: Public Diplomacy in Global Context*, New York: Lexington Books.
- IIACSS (8 April 2019). "Iraqi Public Opinion 16 Years after the Invasion". Available at: <https://iiacss.org/wp-content/uploads/2019/03/Iraq-public-opinion-csis.pdf>, Accessed on: 18 January 2020.
- IIE (2018). "Research and Insights Open Doors, Data, International Students", Available at: <http://iie.org/Research-and-Insights/open-doors/data/International-student/places-of-origin>, Accessed on: 18 January 2020.
- Kim, Yoon J. & Lee, Kyu Y (28 May 2017). "Military Overseas Dispatch and Soft Power: Focusing on Convergence between ROK's participation in UN PKO and MNF PO", Available at: hozir.org/military-overseas-dispatch-and-soft-power-focusing-on-converge.html, Accessed on: 23 November 2019.
- Lukes, Steven (1974). *Power: A Radical View*, Second Editio, London: Palgrave
- Martini, Jeffrey & Tabatabai, Ariane M (14 November 2019). "Don't Overestimate the Power of Iraqi Protests", Available at: <https://www.rand.org/blog/2019/11/dont-overestimate-the-power-of-iraqi-protests.html>, Accessed on: 3 January 2020.
- McClory, Jonathan (2011). "The New Persuaders II: A 2011 Global Ranking of Soft Power", *Institute for Government*, Available at: https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/The%20New%20PersuadersII_0.pdf, Accessed on: 3 January 2020.
- Nye, Joseph S (1990 a). The Changing Nature of World Power, *Political Science Quarterly*, Vol. 105, No. 2, pp. 177-192.
- Nye, Joseph S (1990 b), Soft Power, *Foreign Policy*, No. 80, pp. 153-171.
- Nye, Joseph S (2007). *Notes for a Soft Power Research Agenda* in f.berenskotter and m.j. Williams (Eds) power in world politics, London: routledge.
- Nye, Joseph S (2011). *The Future of Power*, New York: Public Affairs.

- Patalakh, Artem (2016). "Assessment of Soft Power Strategies: Towards an Aggregative Analytical Model for Country-Focused Case Study Research", *Croatian International Relations Review*, Vol. 22, No. 76, pp. 85-112.
- Smith, Saphora (2019). "Iraqi government must 'engage seriously' with protesters, says U.S. embassy", *NBCNEWS*, No. 6, Available at: <http://nbcnews.com/news/world/iraqi-government-must-engage-seriously-protesters-says-u-s-embassy-n1077086>, Accessed on: 23 November 2019.
- The American University of Iraq, Sulaimani (2018). "*Mission & Core Values*", Available at: <http://auis.edu.iq/mission>, Accessed on: 22 December 2019.
- The Arab Center for Research and Policy Studies (2018). "*The 2017-2018 Arab Opinion Index: Main Results in Brief*". Available at: <http://dihainstitute.org/en/news/pagers/ACRPS>, Accessed on: 22 December 2019.
- The New Arab (1 November 2019). "*Pompeo says Iraq must listen to protesters' legitimate demands*", Available at: <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2019/11/1/pompeo-says-iraq-must-listen-to-protesters-legitimate-demands>, Accessed on: 28 December 2019.
- The White House (10 November 2019). "*Statement from the Press Secretary*", Available at: <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-press-secretary-95/>, Accessed on: 18 January 2020.
- Thurow, L (1992). *Head to Head*, N. Y: William Morrow.
- U. S. Agency for International Development (2018). "*Iraq: Sophisticated emergency*", Available at: https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1866/iraq_arabic_fs05_03-09-2018.pdf, Accessed on: 18 January 2020.
- U. S. Department of State (10 September 2014). "*About Us – The Global Coalition to Defeat ISIS*", Available at: <https://www.state.gov/about-us-the-global-coalition-to-defeat-isis/>, Accessed on: 18 November 2019.
- U. S. Department of State (22 May 2019). "*The Fulbright Program*". Available at: <https://www.stste.gov/fulbright-program-univeils-updated-indentity>, Accessed on: 18 December 2019.
- U. S. Government Accountability Office (15 August 2005). "*Information Technology Exchange Program*", Available at: <https://www.gao.gov/products/GAO-07-216>, Accessed on: 3 December 2019.

- Ullah, Chaudhry S (2015). *China's Soft Power Chang the World*", Perception, NSP, Praestantia per Scientiam.
- Wang, Hongying & Lu, Yeh-chung (2008). The Conception of Soft Power and its Policy Implications: a comparative study of China and Taiwan. *Journal of Contemporary China*, pp. 425-447.
- Wilson, Ernest J (2008). Hard Power, Soft Power, Smart Power, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616, No. 1, pp. 110-124.
- World Learning (18 April 2019). "Iraqi Young Leaders Exchange Program", Available at: <http://www.worldlearning.org/program/iraqi-young-leaders-exchange-program>. Accesses on: 3 December 2019.
- World Public Opinion (16 June 2008). "Assessing Leaders Worldwide", Available at: <http://blogs.ft.com/Westminster/files/2008/06/WPO-poll-on-world-leaders.pdf>. Accesses on: 22 November 2019.
- World Public Opinion (29 June 2009). "Assessing Leaders Worldwide", Available at: <http://www.worldpublicopinion.org/pipa/Jun-09/WPO-leaders-Jun09-countries.pdf>. Accesses on: 22 November 2019.
- World Public Opinion (3 February 2006). "Global Poll Finds Iran Viewed Negatively", Available at: <http://www.worldpublicopinion.org/pipa/articles/views-on-countriesregionsbt/168.php?nid=&id=&pnt=168>. Accesses on: 22 November 2019.
- Xiaoying, Sun (2004). "Build up soft power, grasp every opportunity of peaceful unification", [‘Dazao Ruanshili, Bawo Heping Tongyi de Mei Yige Jihui’], *Dongnanya Zongheng*, No. 12, pp. 77-81.